

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo UJU — Poverjeništvo Ljubljana.

Uredništvo in tisk: Ljubljana, Francišanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Ne frankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din, za inozemstvo 80 Din. Člani pov. UJU plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. šte. rač. 11.197. Telefon 3112.

Nujna potreba zvišanja plač učiteljstvu.

Iz našega materialnega stališča, oziraje se na bodoči uradniški zakon, pogršam nekaj, kar je bistveno za izboljšanje našega gmotnega stanja in kar nas dviga med najvažnejše stanovce. Tudi »Narodna Prosveta« ni poudarila tega, kar je pa zelo važno.

Naše delo ni sistematično, bodisi v šoli ali izven nje.

Uspeh tega dela zavisi od naobrazbe, ki si jo mora vsak sam pridobiti. V šolski dobi je bil vsak izmed nas kolikor toliko nezrel, pa tudi kam s stvarino, ki jo je bilo že itak preveč. Če bi si vso potrebno stvarino tudi prisvojili, bi bila ta že danes nepopolna, ker čas hiti, z njim pa tudi vse, kar je razviku podvrženega. Razvoju pa sledimo in napredujemo le, če si moremo nabavljati pripomočke — knjige. To je bil tudi eden glavnih razlogov, da so dosegli profesorji izjemno stališče.

Ali ni nam knjiga ravno tako potrebna kot njim? Ali ni nam ravno tako potrebno poznavanje vzgojstva, ne samo pri nas, temveč tudi drugod? Brez tega, pa naj bodo razne odredbe še tako dobre in umestne, je napredek naroda nemogoč! Ogromna večina naroda izhaja iz naših rok v življenje. Nihče ne bo ovrgel važnosti ljudskošolskega učiteljstva, predvsem kmetijskega, katerega važnost je poudaril Bismarck z besedami: »Der Volksschullehrer hat gesiegt.« To delo za narod je napravil učitelj iz ljubljani do naroda in to mu je bilo mogoče le, ker je bil materialno neodvisen. Kje naj najde sedaj učitelj čas za poglobljanje, če se mora boriti, da prisluži s postranskim delom otrokom kruh in kje naj dobi poleg tega še denar za knjige? Ekskurzije prirejajo dandanes le posamezniki. Se ti se morajo zadovoljiti in si po tem pritrjavati, da odplačujejo dolgove.

Vedno pozabljamo, da smo kmetijski narod. Pri nas se razvijajo kmetijsko-nadaljevalne šole. Ali bo mogoče njih pravi razvitek in napredek, če učiteljstvo ne bo poznalo njihovega ustroja in razvoja v vseh naprednih državah. Potrebna je pa tudi poglobitev v življenje, v stremenje teht držav. Danes nas nadkriljuje avstrijski učitelj. Samo pogledmo pa tudi učiteljski materialni položaj v teh državah. Isto je po drugih evropskih državah. Kjer je dober plačan učitelj, je napredek, in izdani denar je stokrat bolj dobičkanosno naložen kot v vseh bankah in v nepriznanih podjetjih.

Če hoče, in da mu je učitelj sodelovati pri gospodarskih ustanovah, rabi zopet denar. Če hoče delovati za napredek sadjarstva, razven živinoreje, najvažnejše panoge pri nas, rabi zopet knjige. Učitelj, ki deluje na kmetih, se mora zanimati za napredek kmetijstva in vrtnarstva, potrebne so zopet knjige in revije. In kje vzeti denar?

Biti mora pri vseh mogočih prepotrebah družinskih, pogosto kot duša društva, zopet je potreben denar.

Kjer se deluje brezplačno, tam je povsod potreben učitelj in se tudi povsod smatra, da je le on za brezplačno delo tu. Žrtvovati se pa more le, če mu to omogoči njegovo materialno stanje.

Kje naj dobi denar za knjige, ki jih rabi za samoizobrazbo in od te imata samo narod in država dobiček?

Dokler sem bil še samec, je še šlo. 300 Din sem dal mesečno za knjige, revije in časopise. Znanstvene knjige iz inozemstva so prepotrebne in niso poceni. Danes so knjige luksuz, kar potrabimo vso svojo plačo za prehrano in obleko. Kdor more, se ubija z instrukcijami. Na znanstvena potovanja pa jih more oditi le par, ki imajo srečo, da dobijo kako podporo; vsi ostali pa, če ne marajo dolga, pa morajo sedeti doma.

Se en razlog je, da se tudi nam prizna primerno plačilo za naše delo, enako kot pro-

fesorjem. Do osem let hodi dijak k njim. Če je še tako dobra šola in dijakova volja in glava, bodo absolutni prisiljeni, da se lotijo knjig; torej tudi absolvirani učiteljskišniki. Razen teh in duhovnikov ne pride nihče v stalen kontakt z ljudstvom. Nihče drug ne bo mogel dvigniti najširših plasti naroda. Če bodo ti mladi učitelji slabo plačani, kje naj dobijo denar za knjige in veselje do dela. Od začetka je pa odvisna vsa nadaljnja pot v njihovem življenju in napredek dela za narod, med katerim delujejo.

Poglejmo malo po svetu. Kateri narodi plačujejo učitelje dobro in kako je tam? Pogledajmo pa tudi, kaj je učitelj pri kulturno najvišje stoječih narodih in kakšen ugled ima, pa bomo brez vseh drugih argumentov uvideli važnost tega vprašanja ne samo za nas same, ampak za one, za katere smo poklicani, da jim pomagamo k napredku in večjem blagostanju.

Ivo Hrovat.

Vlada podčrtava odločni nacionalni pravec državne politike, ki zadeva tudi šolstvo in učiteljstvo.

Na seji ministrskega sveta dne 4. julija t. l. je ministrski svet odobril smernice državne nacionalne politike, ki zadevajo tudi učiteljstvo, kot državne uradnike in šolstvo in ki se glase:

Državni in nacionalni program je določen novemu režimu z dvema zgodovinskima činoma Nj. Vel. kralja, ki tvorita osnovo državnega in nacionalnega življenja in razvoja kraljevine Jugoslavije. To sta:

Manifest o sistiranju ustave.

1. Manifest z dne 6. januarja 1929, ki se mora vzeti v celoti in po motivih in po težnjah. Noben del tega manifesta se ne more izvajati tako, da bi se drugi del opustil. V njem je izrečena zadnja beseda o starem sistemu uprave. Starega ne moremo in nečemo več, iščemo nove metode in krčimo nova pota.

Ustanovitev kraljevine Jugoslavije.

2. Zakon z dne 3. oktobra 1929. Etnični in etični sistem našega zgodovinskega in nacionalnega razvoja je definitivno določen z imenom kraljevine, ki je bilo navdušeno sprejeto od vsega našega naroda. Administrativna razdelitev kraljevine na banovine je presekala za vedno zgodovinske meje, te ovire nacionalnega formiranja in razvoja ter ustvarila banovine, močne in za življenje usposobljene upravne in gospodarske enice. S tem zakonom je postavljeno absolutno načelo: eden narod, ena nacionalna zavest. Spoštovanje plemenskih imen in tradicij je vsem vzvišeno, ima pa vedno služiti razvoju nacionalne sinteze in edinstva. Plemenske zastave naj v pieteti pripadajo prošlosti, nacionalna bodočnost pa hoče samo jugoslovensko nacionalno trobojniko.

Ukinitvev političnih strank in političnega strankarstva.

Na osnovi teh dveh činov in znane zgodovinske izjave Nj. Vel. kralja, ki je v idejni in organski zvezi z njima izhajajo imperativno naslednji sklepi in direktive dela kraljevske vlade, čije delo mora biti jasno določeno in homogeno v pojmovanju poedinih glavnih vprašanj ter čvrsto in sigurno v konsekvenci izvajanja vladne politike in akcije.

Osnovno načelo sedanjega režima izključuje politične stranke in sodelovanje njihovih predstavnikov v državni upravi, ker je neoporečno dejstvo, da je znano delovanje političnih strank spravilo v vprašanje ne samo življenske in gospodarske interese naroda in države ter vsakega posameznika, marveč tudi resno ogrožalo državno in narodno edinstvo. S takim delom so politične stranke izgubile pravico do obstoja. One ne obstojajo več in se s svojimi strankarskimi cilji ne morejo nikdar več povrniti.

Pravec ministrom.

Predsednik kraljevske vlade je osredotočil delo vseh ministrov in skrbi za sistematično izvrševanje državnega programa. Njegova pravica in dolžnost je, da se zavzema za to, da vsi ministri upravljajo svoje resore po izdanih navodilih in v medsebojnem skladu. Nj. Vel. kralj po svoji uvidevnosti in po svojem zaupanju imenuje ministre kot šefe posameznih panog državne uprave. Ministri stopajo v vladu kot poedinci, ne pa kot strankarski ljudje, ali pa kot predstavniki kake plemenske, verske ali politične skupine. Ministri upravljajo svoje resore in izvršujejo stavljene jim naloge, ravnaajo se pri tem iz-

ključno po interesih nacionalne in državne celine in zavedajoč se, da mora biti zakon enak za vse in da se interesi posameznikov, pokrajin in plemen morajo podrediti interesom celine.

Dolžnosti državnega uradništva in zahteve vlade.

V tem cilju so ministri dolžni skrbeti za to, da se njim podrejeni državni organi niti v službi niti v privatnem življenju ne pregreše proti svoji javni funkciji ter da iskreno in vdano stojijo v službi jugoslovanske misli, državne ureditve in sedanjega reda.

Zaradi čim boljše in cenejše uprave se mora gledati na racionalizacijo in na ekspeditivnost administracije potom dekoncentracije. Posebno pozornost se mora posvečati izbiri in napredovanju uradništva, ki mora biti popolnoma vdano interesom nacionalne in državne celine. Postavlja se kot kategorična zahteva državne politike, da v državni in javni službi ni mesta za uradnike in funkcionarje, čijih službeno delo in držanje ni v skladu s temi načeli.

Uradniške stanovske organizacije.

Vse uradniške stanovske organizacije morajo prilagoditi svoje delovanje nacionalnim interesom in nositi jugoslovensko obseležje.

Verska naziranja in nameščanje uradništva.

Vera uradnika ne more biti ovira za njegovo imenovanje in funkcijo širom vse kraljevine.

Razdelitev države na banovine.

Administrativna razdelitev na devet banovin je definitivna. Njegova administracija se mora popolnoma izvesti in razvijati, da bi se banovine čim prej in čim bolj usposobile kot upravne in gospodarske enice.

V skladu s postavljenimi načeli se od banskih svetov in njihovih članov pričakuje in zahteva, da bodo iskreni in vdani pomočniki jugoslovanske nacionalne in državne politike v banovinah poleg izvrševanja določenih jim dolžnosti.

Občinske samouprave.

Dokler sedanji sistem uprave v občinah še traja, je neobhodno potrebno izvršiti revizijo dela in osebne sestave vseh občinskih uprav, da bi čim boljše odgovarjale potrebam naroda in splošni državni politiki, kakor tudi zaradi priprave za moderen in primernejši sistem občinske uprave.

Zahteve vlade od šole in učiteljstva.

Od osnovne šole do univerze mora biti pouk izvajan strogo v jugoslovanskem nacionalnem duhu s spoštovanjem omladine do nacionalne zgodovine in kulture in njeno globoko vero v napredek in bodočnost Jugoslavije. Učno osvajanje mora v popolnosti odgovarjati po svojih sposobnostih in kvalifikacijah tem postavljenim nalogam.

LISTEK.

IVAN VOUK:

Ob sklepu prvega letnika „Našega roda“.

Sedem števil, 256 strani, mnogoštevilne ilustracije. Cena 10.50 Din, 40.000 izvodov. To bi bili znanji, materialni znaki, ki mnogo povedo ali pa tudi nič. Kakor je pač človek, ki na stvar gleda.

Toda če ta suha dejstva morejo dobro hoteče navdajati z veseljem. Toliške bogastva in za tako ceno ni še nihče poslal v slovensko janost. Čim večja pa je naklada lista, tem večja je moralna odgovornost uredništva. Ni vseeno, če pošlješ kako neumno ali celo kvarno stvar v svet v 1000 ali v 40.000 izvodih. Zato je jasno, da se razumen in previden urednik zaveda svoje odgovornosti. In te velike odgovornosti se je zavedal tudi tov. Ribičič.

Ko je prevzel težko nalogo urednika mladinskega lista, je prevzel obenem tudi organizacijo uprave, zakaj že takoj spočetka je računal na 20.000 izvodov. Uspeh pa je, kakor znano, daleč prekosil to pričakovanje.

Zdaj pa je treba odgovoriti na vprašanje, ali je list izpolnil tudi vsebinsko nade, ki jih je učiteljstvo stavilo nanj?

Kakor pri vsaki široko zasnovani stvari, so tudi tu mnenja različna in ni čudno. Tudi se je tovariš urednik dobro zavedal pregovora, da vsem ni mogoče ustreči, in se gotovo ni ustrašil kritike, sicer bi ne bil prevzel težeke naloge urednika.

Po vsebini je list pester. Leposlovni sestavki, veda, zabavni sestavki, predel za »Ci-

cibanov rod«, otroški prispevki, vse to je so razmerno porazvrščeno na 256 straneh.

Pri presojevanju, ali je bil list dober ali ne, prihajata v poštev dva faktorja: otroci, katerim je list namenjen, in odrasli, ki se zanimajo za vzgojo. Dobro je torej zvedeti, kaj pravi mladina, a dobro je tudi poznati mnenje vzgojiteljev. Za mnenje mladine prejme uredništvo dragocene podatke od učiteljev, ki so po oni tabeli vprašali otroke, katere stvari so jim ugajale, katere manj, katere nič.

Vzgojitelj si vprašanje stavi nekoliko drugače. Ta se vpraša, ali je bila vsebina vzgojna, koristna in duhu časa primerna? To vprašanje je deloma sprožil tovariš Albert Žerjav v 44. številki letošnjega »Učiteljskega Tovariša«. Ker se z nekaterimi njegovimi izvajanjem ne strinjam, naj mi ne zameri, ako povem na tem mestu svoje mnenje.

Nepotrebno se mi zdi vprašanje: ali bodi list umetniški ali pedagoški (bržkone misli tovariš Žerjav pri tem: vzgojen). Zame je stvar kaj preprosta. Mladinski list imej predvsem nalogo: 1. gojiti v mladini zmisel za vse, kar je lepo in dobro. 2. Mladinski list povzdiguje vrednost značajev. Šele na zadnjem mestu naj pride na vrsto koristnost.

Kdaj je list vzgojen? Če prinaša leposlovne sestavke resnično umetniške višine. Vsaka umetnina je obenem tudi vzgojna. Kar je lepo, ne more biti kvarno, zato je leposlovje tudi etično. Zatorej ne razumem tovarišev trditve, da je bil »Naš rod« preveč literaren in premalo pedagoško fundiran.

Tovariš Žerjav bi hotel imeti mladinski časopis ali žurnal namesto revijalnega lista, kakor ga on nazivlje. Izhajal naj bi dvakrat na mesec. V koliko temelji ta njegova želja na zahtevah učiteljstva, kakor on pravi, ne vem, vendar pa bi se dalo o tem vprašanju

razpravljati, dasi sem jaz osebno proti kakšnemu manj resnemu, samo za površno možnostjo hodečemu žurnalu.

Res je, da se je moral »Naš rod« ozirati na otroke različne starosti in je prinašal stvari, ki so pretežke za otroke nižje osnovne šole. Zato je tovariš urednik vstavil za najmlajše predel »Cicibanov rod«. Skušal je pač ugoditi vsem. Ker pa ni misliti, da bi izdajali v bodoče dva mladinska lista, enega za mlajše, drugega za starejše, zato si bo treba tudi za naprej tako pomagati.

Vkljub mnogoštevilnim in obsežnim sestavkom leposlovne vsebine ni tov. Ribičič zanemarjal realnih in drugih panog. Tako je bil »Naš rod« nekakšen univerzalen list, nekakšen »Das Buch für Alle« in v glavnem bo pač moral tudi tak ostati. Več ali manj so vsi mladinski listi tako urejevani, in kolikor poznam inozemske mladinske liste, ne dobiš mnogo med njimi takih, ki bi »Naš rod« presekali.

Za združitev »Našega roda« z Mladinsko Matico sem. Najboljša rešitev bi se mi zdela tale: 10 števil »Našega roda« in 4 knjige Mladinske Matice. Vsako četrletje naj bi izšla po ena knjiga. Kdor bi bil naročen trikrat zapored na »Naš rod«, prejme tudi knjigo Mladinske Matice istočasno s tretjo številko. Tako ni otrok primoran plačevati vseh 10 števil »Našega roda«, zato da prejme na koncu šolskega leta 4 knjige hkratu. Kako naj se oškoduje otrok, ki je prinesel denar samo dva ali tri, štiri mesece, nato pa zastane? Ta ne prejme nobene knjige Mladinske Matice, dasi je v naročini za »Naš rod« tudi del prispevka za Mladinsko Matico. To vprašanje je treba dobro pretehtati, sicer bo pri zbiranju naročnikov zmeda in pri otrocih nezadovoljnost. Vsi vemo, da je mnogo takih otrok, ki so kupili po eno, dve številki »Našega roda«, nato so zastali, pa

pozneje zopet kupili eno ali dve številki. Tako bo tudi v prihodnje in to bo treba uvaževati.

Združitev »Našega roda« in »Zvončka«, ki jo tovariš Žerjav zahteva, se mi zdi nepotrebna. Kaj nam more »Zvonček« škodovati? »Zvonček« ima svojo tradicijo, svoje naročnike, in če izhaja z naročino, potem je znamenje, da je še vedno potreben. Saj imamo še »Vrtec« in »Angelčka«. In vendar niso ti trije mladinski listi »Našemu rodu« nič škodovali. Konkurenca pa je po mojem mnenju tudi na tem polju zdrava. Čemu pa bi tudi devali vse pod en klobuk? Sicer pa je »Zvonček« zasebna lastnina in združitev, ki si jo tovariš Žerjav želi, ni odvisna samo od nas.

Končno naj se še dotaknem očitka, da je skavtizem v kmetiskem mladinskem listu nepotreben. Kmet, da se giblje v naravi, in da je kmeti otrok že po naravi najboljši skavt. Tega mnenja nisem. Zakaj pa so šolska in orlovska društva tudi na kmetih uspevala? In tudi Sokol kraljevine Jugoslavije bi bil pač slabotna institucija, če bi se ogradil samo na meščanstvo.

Skavtizem kakor telovadba sta tudi na kmetih potrebna. Saj vzgajata predvsem zmisel za zdravje in telesno negovanje. In to je baš na kmetih sila potrebno. Kaj pa vzgoja samozvesti in nacionalnega čuta? Boj proti alkoholu in razvratnosti? To so vendar krasne naloge skavtizma in danes tudi Sokola kraljevine Jugoslavije. Preko tega ne more mladinski list, ki je razširjen v 40.000 izvodih,

Povedal sem nekaj svojih misli o »Našem rodu«, želeč, da bi se še kdo oglašil in bi prišli do sklepov in rešitev, ki bodo v prilogi »Našega roda« in Mladinske Matice. Za dosedanje delo pa gre tovarišu Ribičiču polno priznanje in zahvala.

Uredimo pristop k Učiteljski gospodarski poslovalnici v Mariboru!